

Τραπεζικά Θέματα

από τη δραστηριότητα της ΕΕΤ

Επιμέλεια:
Χριστίνα Λιβαδά
Βασίλης Παναγιωτίδης
Κωνσταντίνος Τασάκος
Άλκης Αγγελακόπουλος



Λειτουργία και εποπτεία τραπεζών

Λειτουργία και εποπτεία κεφαλαιαγορών

Θέματα προστασίας καταναλωτή

Ασφάλεια συναλλαγών

A. Λειτουργία και εποπτεία τραπεζών

Τροποποίηση του πλαισίου υπολογισμού των κεφαλαιακών υποχρεώσεων στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών

Τον Απρίλιο του 2005 η Επιτροπή της Βασιλείας και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσαν εκ παραλλήλου κείμενα διαβούλευσης αναφορικά με την τροποποίηση του πλαισίου του χαρτοφυλακίου συναλλαγών. Κύριες θεματικές ενότητες των εν λόγω κειμένων διαβούλευσης αποτελούν οι εξής:

- η τροποποίηση του πλαισίου για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του κινδύνου αντισυμβαλλομένου (counterparty risk) (υπό α),
- το ζήτημα της διπλής αθέτησης υποχρεώσεων (double-default) στα ανοίγματα για τα οποία υφίσταται πιστωτική προστασία με τη μορφή εγγύησης ή πιστωτικών παραγώγων (υπό β),
- η τροποποίηση του πλαισίου για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του κινδύνου διακανονισμού (unsettled transactions) (υπό γ),
- ο συντελεστής προσαρμογής της παραμέτρου της διάρκειας (maturity) στη Μέθοδο Εσωτερικών Διαβαθμίσεων (υπό δ) και
- λοιπές τροποποιήσεις (υπό ε).

(α) Τροποποίηση του πλαισίου για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του κινδύνου αντισυμβαλλομένου (counterparty risk)

Η τροποποίηση του πλαισίου για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του κινδύνου αντισυμβαλλομένου (counterparty risk) αφορά τις συναλλαγές σε εξωχρηματιστηριακά παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα, συμφωνίες πώλησης και επαναγοράς και συμφωνίες αγοράς και επαναπώλησης (repo), δανειοδοσίες/δανειολημίες τίτλων (securities lending/borrowing transactions) και συναλλαγές margin lending.

Οι τροποποιήσεις συνίστανται αφενός μεν στην εισαγωγή δύο νέων μεθόδων για τον υπολογισμό κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον κίνδυνο αντισυμβαλλομένου, δηλαδή της μεθόδου εσωτερικών υποδειγμάτων και της τυποποιημένης μεθόδου, αφετέρου δε στην αναγνώριση των θετικών αποτελεσμάτων του συμφηφισμού μεταξύ διαφορετικών κατηγοριών συναλλαγών (cross product netting).

(β) Το ζήτημα της διπλής αθέτησης υποχρεώσεων (double-default) στα ανοίγματα για τα οποία υφίσταται πιστωτική προστασία με τη μορφή εγγύησης ή πιστωτικών παραγώγων

Η προβλεπόμενη στο κείμενο διαβούλευσης μεταχείριση των ανοιγμάτων για τα οποία υφίσταται πιστωτική προστασία με τη μορφή εγγύησης ή πιστωτικών παραγώγων αποβλέπει στην περαιτέρω μείωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων πέραν εκείνης που οφείλεται στη χρήση των εν λόγω τεχνικών άμβλυνσης του κινδύνου.

(γ) Η τροποποίηση του πλαισίου για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του κινδύνου διακανονισμού (unsettled transactions)

Σκοπός της τροποποίησης είναι να διαμορφωθεί ένα πλαίσιο ομοιόμορφης μεταχείρισης του κινδύνου διακανονισμού, διακρίνοντας σε συναλλαγές που διενεργούνται βάσει της αρχής «παράδοση έναντι πληρωμής» (delivery versus payment) ή όχι.

(δ) Ο συντελεστής προσαρμογής της παραμέτρου της διάρκειας (maturity) στη Μέθοδο Εσωτερικών Διαβαθμίσεων

Η επερχόμενη τροποποίηση αποβλέπει στη μείωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων για ορισμένες κατηγορίες ανοιγμάτων βραχυχρόνιου χαρακτήρα (μέχρι ένα έτος). Προς το σκοπό αυτό διακρίνονται οι περιπτώσεις ανοιγμάτων πρόσκαιρου συναλλακτικού χαρακτήρα (non relationship) από τα ανοίγματα για τα οποία η διατήρηση της πελατειακής σχέσης έχει ως αποτέλεσμα η πραγματική διάρκεια να διαφοροποιείται από τη συμβατική. Στην πρώτη κατηγορία ανοιγμάτων δεν θα ισχύει ελάχιστη τιμή ενός έτους, αλλά θα μπορεί να κυμαίνεται μεταξύ μιας ημέρας και της πραγματικής διάρκειας.

(ε) Λοιπές τροποποιήσεις

Οι λοιπές τροποποιήσεις του πλαισίου του χαρτοφυλακίου συναλλαγών αφορούν:

- την αποτίμηση των στοιχείων του χαρτοφυλακίου συναλλαγών, με έμφαση στη μεταχείριση, για λόγους κεφαλαιακών υποχρεώσεων, στοιχείων του χαρτοφυλακίου συναλλαγών περιορισμένης ρευστότητας και
- την ευθυγράμμιση του πλαισίου για τον ειδικό κίνδυνο θέσης με τα προβλεπόμενα στον πρώτο πυλώνα για τον πιστωτικό κίνδυνο.

Επισημαίνεται ότι πρόθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι να ολοκληρωθεί η διαβούλευση το συντομότερο δυνατό προκειμένου να ενσωματωθούν οι νέες ρυθμίσεις στην υπό εκπόνηση Οδηγία για την κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων επενδύσεων.

Πλαίσιο ελέγχου της επάρκειας ρευστότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων

Η Πράξη Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος 2560/2005 τροποποίησε το ισχύον πλαίσιο που διέπει την παρακολούθηση και τον έλεγχο της ρευστότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων από την Τράπεζα της Ελλάδος, θεσπίζοντας για πρώτη φορά ελάχιστους υποχρεωτικούς δείκτες επάρκειας της ρευστότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων. Συγκεκριμένα με την εν λόγω πράξη καθιερώθηκαν οι εξής δείκτες επάρκειας ρευστότητας:

- Δείκτης Ρευστών Διαθεσίμων, ο οποίος αφορά τη σχέση των ρευστών διαθεσίμων μέχρι και 30 ημέρες προς το σωρευτικό υπόλοιπο των δανειακών κεφαλαίων μέχρι και 12 μήνες, και
- Δείκτης Ασυμφωνίας Ληκτότητας Απαιτήσεων-Υποχρεώσεων, που αφορά τη σχέση της διαφοράς των συνολικών απαιτήσεων και υποχρεώσεων μέχρι και 30 ημέρες προς το σωρευτικό υπόλοιπο των δανειακών κεφαλαίων μέχρι και 12 μήνες.

Η ημερομηνία έναρξης εφαρμογής της νέας Πράξης είναι η 1η Ιουλίου 2005. Επισημαίνεται πάντως ότι προβλέπεται μεταβατική περίοδος κατά την οποία οι εν λόγω δείκτες θα διαμορφώνονται σε χαμηλότερα επίπεδα, ενώ από την 1.10.2005 και εφεξής τα εν λόγω όρια διαμορφώνονται σε 20% και -20% αντίστοιχα.

Στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω Πράξης εμπίπτουν όχι μόνο τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα με έδρα στην Ελλάδα αλλά και τα υποκαταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων με καταστατική έδρα σε τρίτη χώρα. Τέλος, με την ΠΔ/ΤΕ 2560/2005 θεσπίζονται αρχές βέλτιστης πρακτικής για τη διαχείριση της ρευστότητας, ώστε τα πιστωτικά ιδρύματα να διαχειρίζονται με αποτελεσματικό τρόπο, τόσο υπό κανονικές όσο και υπό έκτακτες συνθήκες, τις άμεσες και αναμενόμενες ανάγκες ρευστότητας.

Καθιέρωση πλαισίου γνωστοποίησης στοιχείων από τις εποπτικές αρχές αναφορικά με την ενσωμάτωση του νέου πλαισίου κεφαλαιακής επάρκειας (supervisory disclosure)

Η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Τραπεζικών Εποπτικών Αρχών δημοσίευσε το Μάρτιο 2005 κείμενο διαβούλευσης για την καθιέρωση ενός πλαισίου γνωστοποίησης στοιχείων από τις εποπτικές αρχές αναφορικά με την ενσωμάτωση του νέου πλαισίου κεφαλαιακής επάρκειας (supervisory disclosure).

Επισημαίνεται ότι σε αντίθεση με το πλαίσιο της Επιτροπής της Βασιλείας, στο σχέδιο πρότασης Οδηγίας θεμελιώνεται ρητά (άρθρο 144) η υποχρέωση γνωστοποίησης στοιχείων από τις εποπτικές αρχές.

Σκοπός του υπό διαμόρφωση πλαισίου γνωστοποίησης στοιχείων είναι αφενός μεν η βελτίωση της αποτελεσματικότητας των εποπτικών αρχών μέσω της αυξημένης διαφάνειας, αφετέρου δε η προώθηση ισότιμων όρων ανταγωνισμού μεταξύ των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι υποχρεώσεις γνωστοποίησης θα είναι προσβάσιμες μέσω διαδικτύου στην ιστοσελίδα της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Τραπεζικών Εποπτικών Αρχών.

Διαμόρφωση ενιαίου πλαισίου εποπτικών αναφορών για την κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων και γνωστοποίησης στοιχείων οικονομικών καταστάσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Το ζήτημα της αναγκαιότητας δημιουργίας ενός πλαισίου ομοιόμορφων εποπτικών αναφορών τέθηκε κατ'αρχήν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και με απόφαση του Συμβουλίου των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, ανατέθηκε προς επεξεργασία στην Επιτροπή Ευρωπαϊκών Τραπεζικών Εποπτικών Αρχών (CEBS).

Σε αυτό το πλαίσιο, η CEBS έθεσε σε διαβούλευση με παράγοντες της αγοράς κείμενο για τη δημιουργία ενός πλαισίου ομοιόμορφων εποπτικών αναφορών για την κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων, σύμφωνα με το οποίο, όλες οι πληροφορίες θα παρέχονται βάσει συγκεκριμένης υποδομής λογισμικού. Η υποδομή αυτή θα βασίζεται στο πρωτόκολλο XML/XBRL (eXtensible Mark-up Language/eXtensible Business Reporting Language), το οποίο έχει σχεδιαστεί κατά τρόπο ώστε να είναι ουδέτερο σε επιδράσεις ανεξάρτητων πληροφοριακών συστημάτων.

Επιπλέον, η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Τραπεζικών Εποπτικών Αρχών δημοσίευσε νέο έγγραφο διαβούλευσης αναφορικά με τον ενοποιημένο λογαριασμό εκμετάλλευσης, τον ισολογισμό και τα προσαρτήματα των δημοσιευμένων οικονομικών καταστάσεων.

Οι δύο πρωτοβουλίες της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Τραπεζικών Εποπτικών Αρχών έχουν ως σκοπό την τυποποίηση του πλαισίου υποβολής προς τις εποπτικές αρχές τόσο στοιχείων αναφορικά με την κεφαλαιακή επάρκεια όσο και στοιχείων οικονομικών καταστάσεων βάσει των ΔΛΠ.

Το υπό διαμόρφωση πλαίσιο δεν θα έχει νομικά δεσμευτικό χαρακτήρα, ενώ κάθε εθνική εποπτική αρχή θα αποφασίσει την έκταση εφαρμογής του.

Ως γενική παρατήρηση σημειώνεται ότι αν και η προσπάθεια διαμόρφωσης ενός ομοιόμορφου πλαισίου γνωστοποίησης στοιχείων οικονομικών καταστάσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση επικροτείται εν γένει, ωστόσο υπάρχουν έντονες επιφυλάξεις ως προς την αποτελεσματικότητα του υπό εκπόνηση πλαισίου. Συγκεκριμένα, η κριτική που ασκείται εστιάζει στα εξής ιδίως σημεία:

- Μη επίτευξη του στόχου εναρμόνισης των πλαισίων γνωστοποίησης στοιχείων οικονομικών καταστάσεων στο μέτρο που οι εποπτικές αρχές διατηρούν την ευχέρεια επιβολής πρόσθετων υποχρεώσεων, και
- Απόκλιση του πλαισίου από τα προβλεπόμενα βάσει των ΔΠΧΠ είτε επιβάλλοντας πρόσθετες απαιτήσεις είτε καταργώντας σχετικές ευχέρειες των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Η ΕΕΤ παρακολουθεί τις δρομολογούμενες εξελίξεις και συμμετέχει στις διαβουλεύσεις που λαμβάνουν χώρα, ενώ για την πληρέστερη κατανόηση του υπό εκπόνηση πλαισίου διοργάνωσε στις αρχές Ιουνίου σε συνεργασία με την Price Waterhouse Coopers και με τη συμμετοχή της Τράπεζας της Ελλάδος ημερίδα με θέμα «*European Regulatory Framework and Standards based Reporting for Credit Institutions*».

Β. Λειτουργία και εποπτεία κεφαλαιαγορών

Σχέδιο νόμου για θέματα κεφαλαιαγοράς και άλλες διατάξεις

Στις 16 Ιουνίου 2005 το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών κατέθεσε στη Βουλή σχέδιο νόμου με τίτλο: «*Θέματα Κεφαλαιαγοράς και Άλλες Διατάξεις*», με το οποίο επιδιώκονται, ιδίως:

- η ολοκλήρωση της διαδικασίας ιδιωτικοποίησης της λειτουργίας των οργανωμένων αγορών στην Ελλάδα και
- η εισαγωγή νέων ρυθμίσεων και η τροποποίηση ισχυουσών ρυθμίσεων της νομοθεσίας περί κεφαλαιαγοράς.

Σε ό,τι αφορά την ολοκλήρωση της διαδικασίας ιδιωτικοποίησης της λειτουργίας των χρηματιστηρίων, οι σχετικές ρυθμίσεις του σχεδίου νόμου περιέχονται στα άρθρα 1-21, μέσω των οποίων διευρύνεται το ρυθμιστικό πεδίο του κανονισμού των χρηματιστηρίων για όλες τις οργανωμένες αγορές και καθιερώνεται ενιαίο καθεστώς εισαγωγής και διαπραγμάτευσης κινητών αξιών υπό την εποπτεία και τον έλεγχο της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς.

Οι αποφάσεις της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς για το γενικό πλαίσιο λειτουργίας των αγορών θα είναι ενιαίες για όλες τις οργανωμένες αγορές και θα προδιαγράφουν τις βασικές αρχές και τα ελάχιστα θέματα που πρέπει να περιλαμβάνει κάθε κανονισμός χρηματιστηρίου προκειμένου να εγκριθεί η ίδρυση νέας αγοράς. Η εξειδίκευση των αρχών αυτών και το ακριβές περιεχόμενο των συγκεκριμένων ρυθμίσεων που θα διέπουν τη λειτουργία κάθε αγοράς θα προσδιορίζονται στον κανονισμό που το χρηματιστήριο θα εκδίδει κατόπιν εγκρίσεως της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς.

Ο νόμος περιλαμβάνει επίσης ρυθμίσεις για τους όρους εισαγωγής κινητών αξιών σε οργανωμένες αγορές, οι οποίοι συνιστούν όμως τις ελάχιστες προϋποθέσεις εισαγωγής, ρητά επιτρεπόμενης της πρόβλεψης από τα χρηματιστήρια μέσω των κανονισμών τους συμπληρωματικών ή αυστηρότερων προϋποθέσεων εισαγωγής.

Στο σχέδιο νόμου περιέχονται επίσης ρυθμίσεις ιδίως αναφορικά με:

- τη λειτουργική ανεξαρτησία και τη διοικητική αυτοτέλεια της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και ζητήματα οργάνωσης και διοίκησής της,
- το νομοθετικό και λειτουργικό πλαίσιο για τις Ανώνυμες Εταιρείες Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου με την αντικατάσταση των σχετικών διατάξεων του Ν. 1969/1991,
- την αναθεώρηση του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας των ΑΕΛΔΕ, οι οποίες μετονομάζονται πλέον σε Εταιρείες Επενδυτικής Διαμεσολάβησης (ΑΕΕΔ), και θα μπορούν υπό τις προϋποθέσεις που ορίζονται να παρέχουν και επενδυτικές συμβουλές επιπλέον της υπηρεσίας λήψης και διαβίβασης εντολών,
- τη λύση και εκκαθάριση ανώνυμων χρηματιστηριακών εταιρειών και την προσωρινή αναστολή λειτουργίας τους,
- την εποπτεία του ΚΑΑ και της ΕΤΕΣΕΠ από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς,
- τα πιστοποιητικά επαγγελματικής επάρκειας των προσώπων που παρέχουν επενδυτικές υπηρεσίες,
- την καθιέρωση της δυνατότητας της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς να διενεργεί δειγματοληπτικούς ελέγχους αναφορικά με τη διαφάνεια των προς δημοσίευση πληροφοριών από τους εκδότες και

- το διαχωρισμό των περιουσιακών στοιχείων των ΕΠΕΥ και ΑΧΕ από τα περιουσιακά στοιχεία πελατών τους και τη δυνατότητα κατάσχεσης ή δέσμευσης αυτών σε περίπτωση επιβολής συλλογικών μέτρων κατά των εν λόγω εταιρειών.

Η Ελληνική Ένωση Τραπεζών συμμετείχε ενεργά στην επεξεργασία του σχεδίου νόμου το οποίο τέθηκε υπόψη της προς διαβούλευση από το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών. Μεγάλο μέρος των προτάσεων και παρατηρήσεων της ΕΕΤ ελήφθη υπόψη κατά την κατάρτιση του τελικού σχεδίου νόμου. Συγκεκριμένα:

(α) Μειώθηκε το χρονικό διάστημα για τη λήψη της απόφασης του χρηματιστηρίου περί εισαγωγής κινητών αξιών σε οργανωμένη αγορά από τρεις σε ένα μήνα από την έγκριση του ενημερωτικού δελτίου ή από την ολοκλήρωση δημόσιας εγγραφής, εφόσον αυτή προβλέπεται, συμβάλλοντας έτσι στην ελαχιστοποίηση τυχόν καθυστερήσεων για την εισαγωγή.

(β) Ενόψει και της επικείμενης ενσωμάτωσης της Οδηγίας 2004/109/ΕΚ περί των υποχρεώσεων διαφάνειας του εκδότη, απαλείφθηκε ως αόριστη η εισαγωγή ευχέρειας της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς να ζητά από τον εκδότη κινητών αξιών ατομικά τη δημοσίευση πρόσθετων πληροφοριών που αφορούν τις εταιρικές υποθέσεις. Ο τύπος και το ελάχιστο περιεχόμενο των πληροφοριών που πρέπει να δημοσιοποιούν οι εκδότες για τη δραστηριότητά τους και την εν γένει πορεία των εταιρικών και επιχειρηματικών τους υποθέσεων πρέπει να συμπεριλαμβάνεται σε απόφαση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, ενώ επιτρέπεται να υπάρξει διαφοροποίηση ανάλογα με την οργανωμένη αγορά στην οποία οι κινητές αξίες έχουν εισαχθεί προς διαπραγμάτευση.

(γ) Δεν συμπεριλήφθηκε στο σχέδιο νόμου η πρόβλεψη περί της δυνατότητας της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς να επιβάλει την απομάκρυνση μελών του ΔΣ ή στελεχών του εκδότη σε περίπτωση επανειλημμένης μη τήρησης από τον εκδότη των υποχρεώσεων του που προβλέπονται στα άρθρα 11-14 του νόμου. Τέτοια ευχέρεια θα αποτελούσε δυσανάλογη παρέμβαση στο εσωτερικό των ανωνύμων εταιρειών και θα έκαμπε τις νομοθετικά κατοχυρωμένες εξουσίες της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων. Η ποινή που τελικά προβλέπεται για τη μη τήρηση των εν λόγω υποχρεώσεων είναι η επιβολή στους εκδότες ή και στα μέλη Διοικητικού Συμβουλίου, στα διευθυντικά στελέχη και στον εσωτερικό ελεγκτή αυτών επίπληξης ή χρηματικού προστίμου έως 500.000 ευρώ.

(δ) Δεν συμπεριλήφθηκαν στους παράγοντες που δύναται να λάβει η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς για τη διαμόρφωση κρίσης για τη διαγραφή μετοχής από οργανωμένη αγορά το χαμηλό ύψος πραγματοποιούμενων συναλλαγών επί της μετοχής για μακρό χρονικό διάστημα, η διατήρηση της τιμής κλεισίματος της μετοχής για μακρό χρονικό διάστημα σε χαμηλά επίπεδα και η επί μακρό χρόνο διατήρηση της μετοχής σε ειδικό καθεστώς διαπραγμάτευσης κινητών αξιών αυξημένου κινδύνου. Η διατύπωση αυτών των περιπτώσεων ήταν αόριστη και ενδεχομένως να δημιουργούσε ερμηνευτικά προβλήματα κατά την εκτίμησή τους από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς.

(ε) Η περίπτωση (δ) της παραγράφου 1 του άρθρου 78 του Ν. 1969/1991 περί ελέγχων της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων της κείμενης νομοθεσίας από εταιρείες, των οποίων οι μετοχές είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών, Ανώνυμες Χρηματιστηριακές Εταιρείες, συμβούλους χρηματιστηριακών επενδύσεων, Εταιρείες Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου και Διαχείρισεως Αμοιβαίων Κεφαλαίων και από την ΑΕ Αποθετηρίων Τίτλων αναδιατυπώθηκε, ώστε να μην υπάρχει η άσκοπη ρητή αναφορά στους επιμέρους τομείς που μπορεί να αφορούν οι έλεγχοι αυτοί.

(στ) Ρυθμίσεις που αφορούσαν τη μετατροπή Ανώνυμης Εταιρείας Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου σε αμοιβαίο κεφάλαιο και οι οποίες ενδέχεται να δημιουργούσαν ερμηνευτικά προβλήματα τελικά απαλείφθηκαν, προβλέφθηκε δε η δυνατότητα έκδοσης απόφασης από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς που θα ρυθμίζει κάθε ειδικό θέμα και αναγκαία λεπτομέρεια για την εκκαθάριση της εταιρείας σε περίπτωση μετατροπής της.

(z) Βελτιώθηκε η διατύπωση της ρύθμισης που αφορά την προνομιακή ικανοποίηση των επενδυτών-πελατών ΑΧΕ ή ΕΠΕΥ αναφορικά με επιστροφές χρηματικών ποσών από το Συνεγγυητικό προς τις εταιρείες αυτές, ώστε να αποφεύγονται παρερμηνείες ως προς τη σειρά κατάταξής τους.

(n) Σε ό,τι αφορά τη χορήγηση πιστοποιητικού επαγγελματικής επάρκειας σε στελέχη και υπαλλήλους πιστωτικών ιδρυμάτων, η τελική ρύθμιση του άρθρου 49 του νόμου προβλέπει ότι αυτό θα χορηγείται και για τη λήψη και διαβίβαση εντολών, καθώς επίσης και για την εκτέλεση των εντολών, παρά το γεγονός ότι αρχικά είχε γίνει δεκτή η παρέμβαση της ΕΕΤ για την εξαίρεση των δύο αυτών υπηρεσιών. Αντίθετα, έγινε δεκτή η παρέμβαση της ΕΕΤ να παρέχεται η δυνατότητα χορήγησης του πιστοποιητικού επαγγελματικής επάρκειας και από άλλους φορείς και όχι μόνο από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και την Τράπεζα της Ελλάδος, όπως οριζόταν με την αρχική διατύπωση της διάταξης.

Κατάχρηση αγοράς

Κατ' εξουσιοδότηση του Νόμου 3340/2000 για την προστασία της κεφαλαιαγοράς από πράξεις προσώπων που κατέχουν προνομιακές πληροφορίες και πράξεις χειραγώγησης της αγοράς, πρόκειται να εκδοθούν αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς για την εξειδίκευση επιμέρους διατάξεων του νόμου. Με τις αποφάσεις αυτές θα ενσωματωθούν στην ελληνική έννομη τάξη τα εκτελεστικού χαρακτήρα μέτρα της Οδηγίας 2003/6/ΕΚ για την κατάχρηση αγοράς που εκδόθηκαν σε επίπεδο 2 σύμφωνα με τη διαδικασία Lamfalussy.

Με τις εν λόγω αποφάσεις της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, οι οποίες τέθηκαν σε διαβούλευση με

τους φορείς της αγοράς και θα τεθούν σε ισχύ στις 12 Ιουλίου 2005, ρυθμίζονται ειδικότερα:

- οι υποχρεώσεις των προσώπων που διαμεσολαβούν κατ' επάγγελμα στην κατάρτιση συναλλαγών σχετικά με την πρόληψη περιπτώσεων κατάχρησης της αγοράς,
- οι υποχρεώσεις προσώπων που εκπονούν ή διαδίδουν αναλύσεις,
- οι υποχρεώσεις των εκδοτών για τη δημοσιοποίηση προνομιακών πληροφοριών,
- η διαδικασία και τα κριτήρια για το χαρακτηρισμό πρακτικών της αγοράς ως αποδεκτών και
- οι ενδείξεις χειραγώγησης της αγοράς.

Επίσης, επέρχονται τροποποιήσεις στην Απόφαση

5/204/14.11.2000 του Διοικητικού Συμβουλίου της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς σχετικά με τους κανόνες συμπεριφοράς των εταιρειών που έχουν εισαγάγει τις μετοχές τους στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών και των συνδεομένων με αυτές προσώπων.

Η ΕΕΤ υπέβαλε στο πλαίσιο της διαβούλευσης που πραγματοποιήθηκε με την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς διεξοδικές παρατηρήσεις, αρκετές από τις οποίες έγιναν δεκτές. Συγκεκριμένα:

(α) Απαλείφθηκε από την Απόφαση για τις υποχρεώσεις των προσώπων που διαμεσολαβούν κατ'επάγγελμα στην κατάρτιση συναλλαγών, διάταξη, σύμφωνα με την οποία η υποχρέωση γνωστοποίησης θα περιλάμβανε και συναλλαγές, οι οποίες μπορεί να μην προκαλούν αυτές καθαυτές υποψίες, αλλά παρέχουν ενδείξεις πιθανής κατάχρησης αγοράς αν εξεταστούν σε συνάρτηση με άλλες συναλλαγές, συμπεριφορές ή πληροφορίες. Η εν λόγω διάταξη, η οποία δεν προβλέπεται στην Οδηγία 2004/72/ΕΚ, αλλά περιέχεται στις κατευθυντήριες γραμμές του επιπέδου 3 της CESR, κρίθηκε ιδιαίτερα αόριστη, στο μέτρο που δεν προσδιορίζονταν στην Απόφαση τα κριτήρια εφαρμογής της. Στο πλαίσιο αυτό, η εφαρμογή της στην πράξη θα προκαλούσε σοβαρές δυσλειτουργίες.

(β) Από την ίδια Απόφαση για τις υποχρεώσεις των προσώπων που διαμεσολαβούν κατ'επάγγελμα στην κατάρτιση συναλλαγών σχετικά με την πρόληψη περιπτώσεων κατάχρησης της αγοράς, απαλείφθηκε διάταξη αναφορικά με την υποχρέωση των προσώπων αυτών να διαθέτουν αποτελεσματικούς εσωτερικούς μηχανισμούς εντοπισμού συναλλαγών που προκαλούν σοβαρές υπόνοιες ότι θα μπορούσαν να συνιστούν κατάχρηση αγο-

ράς. Η εν λόγω διάταξη δεν προβλέπεται στην Οδηγία 2004/72/ΕΚ, αλλά ούτε και στην εξουσιοδότηση του άρθρου 19 του Ν. 3340/2005, σύμφωνα με την οποία με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς καθορίζονται ο τρόπος, ο χρόνος και το περιεχόμενο της γνωστοποίησης προς την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς. Συνεπώς η εν λόγω διάταξη συνιστούσε υπέρβαση της παρεχόμενης εκ του νόμου εξουσιοδότησης. Σημειώνεται επίσης ότι ειδικά σε ό,τι αφορά τα πιστωτικά ιδρύματα, προβλέπονται με την ΠΔ/ΤΕ 2438/1998 ειδικές διεξοδικές ρυθμίσεις για την οργάνωση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου τους, δηλαδή του συνόλου των ελεγκτικών μηχανισμών και διαδικασιών που καλύπτει σε συνεχή βάση κάθε δραστηριότητα ενός πιστωτικού ιδρύματος.

(γ) Στην Απόφαση αναφορικά με τις υποχρεώσεις των προσώπων που εκπονούν ή διαδίδουν αναλύσεις γίνεται πλέον λόγος στον ορισμό της ανάλυσης για σύσταση ή πρόταση επενδυτικής στρατηγικής ή πληροφορία με την οποία συστήνεται ή υποδεικνύεται *άμεσα ή έμμεσα* μια επενδυτική στρατηγική (άρθρο 2, παρ. 1). Αντίθετα, σύμφωνα με την προηγούμενη διατύπωση, γινόταν λόγος για ρητή ή σιωπηρή υπόδειξη, διατύπωση η οποία είχε ως αποτέλεσμα την υπέρμετρη διεύρυνση της έννοιας της ανάλυσης.

(δ) Τέλος, σημαντικές είναι οι αλλαγές που επήλθαν στην Απόφαση για την Τροποποίηση της Απόφασης 5/204/14.11.2000 του ΔΣ της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς *«Κανόνες συμπεριφοράς των εταιρειών που έχουν εισαγάγει τις μετοχές τους στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών και των συνδεομένων με αυτές προσώπων»* με την κατάργηση αρκετών από τις διατάξεις της.

Εκκαθάριση και διακανονισμός - Έκθεση Καυρρί

Στις 24 Μαΐου 2005 υιοθετήθηκε από την Επιτροπή Οικονομικών και Νομισματικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου η Έκθεση της ευρωβουλευτού Riia-Noora Kauppi αναφορικά με την εκκαθάριση και το διακανονισμό στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η Έκθεση στην τελική της μορφή αναφέρεται ιδίως στην ανάγκη:

- υιοθέτησης και εφαρμογής των Προτύπων των CESR/ESCB,
- επίτευξης και διατήρησης συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού εντός της ΕΕ και
- άρσης των εμποδίων Γιοναπίνι το συντομότερο δυνατόν.

Στην προοπτική έκδοσης κοινοτικής Οδηγίας σε ό,τι αφορά την εκκαθάριση και το διακανονισμό, η θέση που υιοθετείται στην Έκθεση διαφοροποιείται μεν από την αρχικά αρνητική προς αυτή την κατεύθυνση τοποθέτηση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, χωρίς, όμως, από την άλλη πλευρά, να είναι σαφής η πρόθεση για την έκδοση Οδηγίας. Ιδιαίτερη μνεία γίνεται στην αναγκαιότητα του εγχειρήματος αξιολόγησης των αναμενόμενων επιπτώσεων της Οδηγίας (assessment methodology). Το εγχείρημα αυτό έχει αναληφθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στόχος είναι να διαπιστωθεί κατά πόσο ενδεχόμενη κανονιστική πρωτοβουλία με τη μορφή Οδηγίας θα συμβάλει στη διευκόλυνση της παροχής διασυνοριακά υπηρεσιών εκκαθάρισης και διακανονισμού.

Εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοοικονομικών υπηρεσιών

Στις 30 Μαΐου 2005 εκδόθηκε η Κοινή Υπουργική Απόφαση Ζ1-629/2005, με την οποία ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη η Οδηγία 2002/65/EK για την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοοικονομικών υπηρεσιών προς τους καταναλωτές. Με τις διατάξεις της εν λόγω Απόφασης επέρχονται τροποποιήσεις στο Ν. 2251/1994 για την προστασία του καταναλωτή, στην ασφαλιστική νομοθεσία και το Π.Δ. 301/2002.

Σύμφωνα με την Απόφαση, προκειμένου να χαρακτηριστεί μια σύμβαση ως εξ αποστάσεως θα πρέπει να συντρέχουν *σωρευτικά* οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- η σύμβαση να αφορά χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, δηλαδή να πρόκειται για υπηρεσία τραπεζικής, πιστωτικής, ασφαλιστικής ή επενδυτικής φύσης ή σχετική με ατομικές συντάξεις ή με πληρωμές,
- να μην υπάρχει ταυτόχρονη φυσική παρουσία του προμηθευτή και του καταναλωτή σε όλα τα στάδια της σύμβασης μέχρι και τη στιγμή της σύναψής της,
- να υπάρχει οργανωμένο σύστημα παροχής υπηρεσιών από τον προμηθευτή,
- να γίνεται αποκλειστική χρήση για τη σύμβαση (μέχρι και τη σύναψή της) μέσου επικοινωνίας εξ αποστάσεως. Εάν δηλαδή χρησιμοποιείται μέσο επικοινωνίας εξ αποστάσεως μόνο σε κάποιο στάδιο της σύμβασης, αυτό δεν αρκεί για να χαρακτηριστεί η σύμβαση ως εξ αποστάσεως.

Σε ό,τι αφορά το περιεχόμενό της, τα κυριότερα σημεία της Απόφασης είναι τα εξής:

- **Ορισμός του καταναλωτή:** Σημειώνεται ότι για πρώτη φορά στο πλαίσιο του Ν. 2251/1994 υιοθετείται ο κοινοτικός ορισμός για τον καταναλωτή, σύμφωνα με τον οποίο ως καταναλωτής νοείται κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο, στο πλαίσιο συμβάσεων εξ αποστάσεως, ενεργεί για σκοπούς εκτός του πεδίου της εμπορικής ή επαγγελματικής του δραστηριότητας. Όπως είναι γνωστό, ο γενικός ορισμός του καταναλωτή που περιέχεται στο άρθρο 1, παρ. 4α του Νόμου 2251/2004 είναι κατά πολύ ευρύτερος του ορισμού που περιέχεται στις περισσότερες από τις κοινοτικές Οδηγίες που έχουν ενσωματωθεί με τις διατάξεις του. Πάγια δε θέση της ΕΕΤ είναι ότι η απόκλιση της ελληνικής νομοθεσίας από την αντίστοιχη κοινοτική δεν είναι ορθή και λειτουργεί ιδιαίτερα επιβαρυντικά τόσο σε ό,τι αφορά την ασφάλεια δικαίου όσο και την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων. Ως εκ τούτου, η υιοθέτηση του κοινοτικού ορισμού για τους σκοπούς ενσωμάτωσης στην ελληνική έννομη τάξη της Οδηγίας 2002/65/EK αποτελεί ένα πολύ σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση της σύμπλευσης του ελληνικού δικαίου με το κοινοτικό.
- **Παροχή προσυμβατικής πληροφόρησης στον καταναλωτή:** Με την Απόφαση προβλέπονται αυξημένες υποχρεώσεις του προμηθευτή για την προσυμβατική πληροφόρηση που οφείλει να παρέχει στον καταναλωτή. Η πληροφόρηση αυτή είναι ιδιαίτερα διεξοδική και περιλαμβάνει στοιχεία για τον προμηθευτή, τη χρηματοοικονομική υπηρεσία, τη σύμβαση εξ αποστάσεως και τη δυνατότητα προφυγής του καταναλωτή.

■ **Συνέπειες σε περίπτωση μη παροχής ή παροχής ελλιπούς προσυμβατικής πληροφόρησης:** Σύμφωνα με τη σχετική διάταξη της Απόφασης αν πριν από τη σύναψη της σύμβασης από απόσταση, ο καταναλωτής δεν ενημερώθηκε κατά τρόπο σαφή και κατανοητό με κάθε ενδεικνυόμενο τρόπο σε σχέση με το χρησιμοποιούμενο μέσο επικοινωνίας εξ αποστάσεως, η σύμβαση είναι άκυρη υπέρ του καταναλωτή. Η εν λόγω διάταξη, η οποία αποτελεί επιλογή του εθνικού νομοθέτη και δεν επιβάλλεται από την Οδηγία, προβληματίζει ιδιαίτερα στο μέτρο που μπορεί να οδηγήσει σε ιδιαίτερα ανεπιεικείς λύσεις σε βάρος του προμηθευτή χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Περαιτέρω, δεν τίθεται χρονικός περιορισμός για την προβολή της ακυρότητας, ενώ από τη στιγμή που θα προβληθεί η ακυρότητα, δεν παρέχεται η δυνατότητα στον προμηθευτή να λάβει διορθωτικά μέτρα.

■ **Δικαίωμα υπαναχώρησης:** Με την Απόφαση εισάγεται ο γενικός κανόνας σύμφωνα με τον οποίο, σε κάθε σύμβαση από απόσταση ο καταναλωτής έχει το δικαίωμα να υπαναχωρήσει, συμπληρώνοντας το υπόδειγμα δήλωσης υπαναχώρησης που προσαρτάται ως παράρτημα στην Απόφαση:

- μέσα σε 14 ημερολογιακές ημέρες (η προθεσμία παρατείνεται σε 30 ημερολογιακές ημέρες προκειμένου περί συμβάσεων εξ αποστάσεως με αντικείμενο ασφαλίσεις ζωής),
- χωρίς καμία ποινή και
- χωρίς να αναφέρει αιτιολογία.

Ωστόσο στην Απόφαση προβλέπονται συγκεκριμένες περιπτώσεις, στις οποίες δεν εφαρμόζεται το δικαίωμα υπαναχώρησης. Συγκεκριμένα το δικαίωμα υπαναχώρησης δεν εφαρμόζεται σε:

- συμβάσεις για χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, η τιμή των οποίων εξαρτάται από διακυμάνσεις της κεφαλαιαγοράς επί των οποίων ο προμηθευτής δεν έχει καμία επίδραση και μπορεί να επέλθουν κατά τη διάρκεια της προθεσμίας υπαναχώρησης (π.χ. πράξεις συναλλάγματος, τίτλους της χρηματαγοράς),
- ασφαλιστήρια συμβόλαια ταξιδιών και αποσκευών ή παρόμοια βραχυπρόθεσμα ασφαλιστήρια συμβόλαια με διάρκεια μικρότερη του ενός μηνός και
- συμβάσεις των οποίων η εκτέλεση έχει ολοκληρωθεί πλήρως και από τα δύο μέρη με ρητή αίτηση του καταναλωτή προτού ασκήσει ο καταναλωτής το δικαίωμα υπαναχώρησης.

Αθέμιτες εμπορικές πρακτικές

Στις αρχές Ιουνίου 2005 εκδόθηκε η Οδηγία 2005/29/EK για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές των επιχειρήσεων προς τους καταναλωτές με στόχο την προσέγγιση της νομοθεσίας των κρατών-μελών για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, συμπεριλαμβανομένης της αθέμιτης διαφήμισης, οι οποίες βλάπτουν τα οικονομικά συμφέροντα των καταναλωτών.

Η Οδηγία καλύπτει τις εμπορικές πρακτικές των επιχειρήσεων προς τους καταναλωτές και, συνεπώς, μέσω αυτής επιτυγχάνεται έμμεσα και η προστασία των επιχειρήσεων που λειτουργούν με θεμιτό τρόπο έναντι των ανταγωνιστών τους που δεν τηρούν τους προβλεπόμενους σε αυτήν κανόνες.

Προκειμένου να διασφαλιστεί η αναγκαία συνοχή μεταξύ των ρυθμίσεων της Οδηγίας 2005/29/EK και του υφιστάμενου δικαίου, με την εν λόγω Οδηγία τροποποιούνται οι Οδηγίες 84/450/EOK για την παρπλανητική διαφήμιση, 97/7/EK για την προστασία των καταναλωτών κατά τις εξ αποστάσεως συμβά-

σεις, 98/27/ΕΚ περί των αγωγών παραλείψεως στον τομέα της προστασίας των συμφερόντων των καταναλωτών και 2002/65/ΕΚ σχετικά με την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Η Οδηγία 2005/29/ΕΚ ισχύει μόνο εφόσον δεν υφίστανται ειδικές διατάξεις τομεακής κοινοτικής νομοθεσίας που αφορούν αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, όπως είναι εκείνες που αφορούν την παροχή πληροφοριών και τον τρόπο παρουσίασής τους στον καταναλωτή.

Με την Οδηγία καθιερώνεται γενική απαγόρευση των αθέμιτων εμπορικών πρακτικών των επιχειρήσεων προς τους καταναλωτές. Ως εμπορική πρακτική νοείται κάθε πράξη, παράλειψη, τρόπος συμπεριφοράς ή εκπροσώπησης, εμπορική επικοινωνία, συμπεριλαμβανομένης της διαφήμισης και του μάρκετινγκ, ενός εμπορεύμενου, άμεσα συνδεδεμένη με την προώθηση, πώληση ή προμήθεια ενός προϊόντος σε καταναλωτές. Για να χαρακτηριστεί μια εμπορική πρακτική ως αθέμιτη, θα πρέπει σύμφωνα με την Οδηγία να πληρούνται σωρευτικά δύο προϋποθέσεις:

- να είναι αντίθετη προς τις απαιτήσεις της επαγγελματικής ευσυνειδησίας και
- να στρεβλώνει ή να ενδέχεται να στρεβλώσει ουσιωδώς την οικονομική συμπεριφορά του μέσου καταναλωτή στον οποίο φτάνει ή στον οποίο απευθύνεται το προϊόν ή του μέσου μέλους της ομάδας, όταν μια εμπορική πρακτική απευθύνεται σε μια συγκεκριμένη ομάδα καταναλωτών.

Αθέμιτες εμπορικές πρακτικές θεωρούνται ιδίως οι παραπλανητικές εμπορικές πρακτικές, οι οποίες διακρίνονται σε πράξεις ή παραλείψεις και οι επιθετικές εμπορικές πρακτικές. Στην Οδηγία ορίζονται αναλυτικά τόσο οι παραπλανητικές όσο και οι επιθετικές αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, ενώ περιέχεται επίσης παράρτημα στο οποίο καταγράφονται συγκεκριμένα παραδείγματα εμπορικών πρακτικών που θεωρούνται αθέμιτες σε κάθε περίπτωση. Ο κατάλογος που περιέχεται στην Οδηγία προβλέπεται ότι θα ισχύει ενιαία για όλα τα κράτη-μέλη και θα μπορεί να τροποποιηθεί μόνο με αναθεώρηση της Οδηγίας.

Σε ό,τι αφορά την τήρηση των διατάξεων της, η Οδηγία προβλέπει ότι τα κράτη-μέλη θα πρέπει να μεριμνούν ώστε να υπάρχουν κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με την Οδηγία. Ορίζεται ειδικότερα ότι τα πρόσωπα ή οι οργανώσεις που κατά την εθνική νομοθεσία έχουν έννομο συμφέρον για την καταπολέμηση των αθέμιτων εμπορικών πρακτικών θα μπορούν να προσβάλλουν δικαστικά μια αθέμιτη πρακτική και/ή να προσφεύγουν σε διοικητική αρχή, η οποία θα έχει οριστεί ως αρμόδια για να αποφασίζει σχετικά με τις προσφυγές ή να κινεί τις νόμιμες διαδικασίες.

Ιδιαίτερα προβληματίζει το γεγονός ότι ενώ η Οδηγία διέπεται από την αρχή της μέγιστης εναρμόνισης, ειδικά για τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, οι οποίες καταλαμβάνονται από το πεδίο εφαρμογής της, καθιερώνεται η αρχή της ελάχιστης εναρμόνισης, σύμφωνα με την οποία τα κράτη-μέλη μπορούν να επιβάλλουν περιοριστικότερους και λεπτομερέστερους κανόνες από τους προβλεπόμενους στην Οδηγία. Ο λόγος της εξαίρεσης αυτής είναι σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση της Οδηγίας η πολυπλοκότητα και οι σοβαροί κίνδυνοι που ενέχουν οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή έκρινε σκόπιμο να διατηρηθεί το δικαίωμα των κρατών-μελών να υπερβαίνουν τα όρια των διατάξεων της Οδηγίας με γνώμονα την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των καταναλωτών. Η αιτιολογία αυτή θεωρούμε ωστόσο ότι δεν είναι ιδιαίτερα πειστική, στο βαθμό που υπάρχουν και άλλες υπηρεσίες πέραν των χρηματοοικονομικών που ενέχουν πολυπλοκότητα και κινδύνους, ενώ, σε κάθε περίπτωση, εφόσον κρίνεται ότι οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες χρήζουν ειδικών ρυθμίσεων, θα έπρεπε να ληφθεί σχετική μέριμνα, όπως συνέβη με την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοοικονομικών υπηρεσιών.

Αντίθετα, ιδιαίτερα θετικά αξιολογείται η ρητή αναφορά της Οδηγίας στην έννοια του μέσου καταναλωτή, ο οποίος αποτελεί κατά βάση το πρότυπο του καταναλωτή, στον οποίο απευθύνονται και τον οποίο κυρίως προστατεύουν οι ρυθμίσεις της. Όπως αναφέρεται στην αιτιολογική της έκθεση, η Οδηγία θέτει ως σημείο αναφοράς το μέσο καταναλωτή, ο οποίος έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος, λαμβανομένων υπόψη των κοινωνικών, πολιτιστικών και γλωσσικών παραγόντων, κατά την ερμηνεία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Το γεγονός αυτό είναι πολύ θετικό, στο βαθμό που με τον τρόπο αυτό οριοθετείται εύλογα το πρότυπο του προστατευτέου καταναλωτή, ο οποίος θα πρέπει να αποτελεί το σημείο αναφοράς για τον έλεγχο της εφαρμογής των διατάξεων της Οδηγίας.

Δ. Ασφάλεια συναλλαγών

Υιοθέτηση της τρίτης Οδηγίας για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

Στις αρχές Ιουνίου 2005 υιοθετήθηκε η τρίτη πρόταση Οδηγίας για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης της τρομοκρατίας.

Οι βασικές διατάξεις του κειμένου της Οδηγίας και οι θέσεις του ευρωπαϊκού πιστωτικού τομέα, με τις οποίες συντάσσεται η ΕΕΤ, αφορούν κυρίως τα εξής:

(α) Τον ορισμό της έννοιας του «δικαιούχου»: Σύμφωνα με όσα ορίζει η Οδηγία, ως δικαιούχος ορίζεται το φυσικό πρόσωπο από το οποίο ελέγχεται η εταιρεία ή το ίδρυμα για λογαριασμό του οποίου πραγματοποιείται μια συναλλαγή. Το ποσοστό πέραν του οποίου θεωρείται ότι ένα φυσικό πρόσωπο ελέγχει μια εταιρεία ή ίδρυμα ορίστηκε στο 25% των δικαιωμάτων ψήφου (η αρχική πρόταση Οδηγίας προέβλεπε ποσοστό μόλις 10%). Σε διάστημα τριών ετών μετά την έναρξη εφαρμογής της Οδηγίας η Επιτροπή θα υποβάλει έκθεση προς το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, στην οποία ενδεχομένως να προτείνει τη μείωση του ποσοστού αυτού από 25% σε 20%.

Τα πιστωτικά ιδρύματα εξέφρασαν κατά τη διάρκεια της διαβούλευσης σοβαρές επιφυλάξεις ως προς τη δυνατότητα εκπλήρωσης της υποχρέωσης ταυτοποίησης και πιστοποίησης από αυτά των φυσικών προσώπων που κατέχουν σε ποσοστό 25% δικαιώματα ψήφου σε μια εταιρεία ή ίδρυμα. Προτάθηκε εναλλακτικά η χρήση ενός ευρύτερου και γενικότερου ορισμού, με βάση τον αντίστοιχο ορισμό της FATF, ο οποίος δεν περιέχει ποσοστά. Ωστόσο, η πρόταση αυτή δεν υιοθετήθηκε τελικά.

(β) Τα Πολιτικά Εκτεθειμένα Πρόσωπα: Τα πιστωτικά ιδρύματα εξέφρασαν την άποψη ότι θα ήταν ορθότερη η αντιμετώπιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως ενιαίου χώρου δικαιοδοσίας και συνεπώς δεν θα έπρεπε να συμπεριληφθούν στον ορισμό των πολιτικά εκτεθειμένων προσώπων τα φυσικά πρόσωπα (οι συγγενείς τους ή άλλα φυσικά πρόσωπα που έχουν ιδιαίτερη σχέση με αυτά) των κρατών-μελών, αλλά μόνο τρίτων κρατών. Το βασικό τους επιχείρημα ήταν πως για τα πολιτικά εκτεθειμένα πρόσωπα εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα πιστωτικά ιδρύματα εφαρμόζουν ήδη διαδικασίες ενισχυμένης επιμέλειας.

Ωστόσο σύμφωνα με το τελικό κείμενο της Οδηγίας από τον ορισμό του πολιτικά εκτεθειμένου προσώπου εξαιρούνται μόνο τα φυσικά πρόσωπα κάθε κράτους-μέλους. Σε κάθε περίπτωση, τα πιστωτικά ιδρύματα θεωρούν ότι τα προβλεπόμενα μέτρα ενισχυμένης επιμέλειας έναντι των πολιτικά εκτεθειμένων προσώπων θα πρέπει να εφαρμόζονται μόνο εάν αυτά τα φυσικά πρόσωπα χαρακτηριστούν ως τέτοια, με βάση αντικειμενικά κριτήρια που θα πρέπει να οριστούν σαφώς.

(γ) Την ανταλλαγή πληροφοριών: Βασικό αίτημα των πιστωτικών ιδρυμάτων είναι να λαμβάνουν συστηματικά επεξεργασμένες πληροφορίες από τις αρμόδιες εθνικές αρχές που έχουν οριστεί σε κάθε χώρα, ώστε να ξέρουν εάν οι αναφορές τους για ύποπτες συναλλαγές έχουν ληφθεί υπόψη. Το κείμενο της Οδηγίας έλαβε υπόψη το πάγιο αυτό αίτημα τραπεζών, εντούτοις η διατύπωση της σχετικής διάταξης δεν είναι απόλυτα σαφής.

(δ) Την προστασία των εργαζομένων των πιστωτικών ιδρυμάτων: Με τις διατάξεις του άρθρου 24 της Οδηγίας καθορίζονται οι υποχρεώσεις των κρατών-μελών για τη λήψη των απαραίτητων μέτρων προκειμένου να εξασφαλίσουν την προστασία των εργαζομένων που προβαίνουν στην αναφορά ύποπτων συναλλαγών.

(ε) Την αμοιβαία αναγνώριση των μέτρων που λαμβάνονται προς εκπλήρωση της αρχής «Γνώρισε τον πελάτη σου»: Η Οδηγία καθιερώνει για πρώτη φορά την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης μεταξύ των κρατών-μελών, ως προς τις διαδικασίες ενισχυμένης επιμέλειας που εφαρμόζουν τα πιστωτικά ιδρύματα για την ταυτοποίηση της πελατείας τους, γεγονός το οποίο αξιολογείται ιδιαίτερα θετικά.

(στ) Τη διαδικασία της επιτροπολογίας: Στην Οδηγία προβλέπεται η συγκρότηση επιτροπής για θέματα καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, περιλαμβανομένης της τρομοκρατίας, η οποία θα λειτουργεί ως συμβουλευτικό όργανο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κατά τη διαδικασία υιοθέτησης των απαιτούμενων μέτρων (π.χ. ορισμός των κριτηρίων για τη διαπίστωση μιας κατάστασης υψηλού ή χαμηλού κινδύνου).

Νέο ερμηνευτικό κείμενο της FATF για την Ειδική Σύσταση υπ' αριθμ. 7 (Wire Transfers)

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή από τον Απρίλιο του περασμένου χρόνου, στα πλαίσια διαβούλευσης για το νέο θεσμικό πλαίσιο των πληρωμών στην εσωτερική αγορά (New Legal Framework-NLF), ζήτησε, μεταξύ άλλων, την τοποθέτηση των τραπεζών σε ενδεχόμενη ομοίμορφη εφαρμογή της Ειδικής Σύστασης υπ' αριθμ. 7 της Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF) στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα της διαβούλευσης, στην οποία συμμετείχε η ΕΕΤ, προχώρησε σε συζητήσεις με τους εκπροσώπους της FATF. Κατά τη διάρκεια της Γενικής Συνέλευσης της FATF στις 8-10 Ιουνίου 2005 εγκρίθηκε το νέο ερμηνευτικό κείμενο σε σχέση με την Ειδική Σύσταση υπ' αριθμ. 7. Οι αλλαγές του νέου ερμηνευτικού κειμένου, έναντι αυτού που αρχικά είχε υιοθετηθεί το Φεβρουάριο του 2003, αφορούν τα εξής:

- Την υιοθέτηση ποσοτικού ορίου 1.000 USD/EUR μέχρι το οποίο οι εθνικές δικαιοδοσίες δεν θα είναι υποχρεωμένες να απαιτούν από τα εγκατεστημένα σε αυτές πιστωτικά ιδρύματα να πιστοποιούν, ταυτοποιούν και μεταφέρουν πληροφορίες για τον εντολέα της διασυνοριακής πληρωμής (αριθμό λογαριασμού, ονοματεπώνυμο και διεύθυνση).
- Την εξαίρεση της πλήρους πληροφόρησης για τις επιμέρους μεμονωμένες ηλεκτρονικές πληρωμές που εμπεριέχονται σε ένα «αρχείο» πληρωμής.
- Την παράταση της χρονικής περιόδου για την υποχρέωση ενσωμάτωσης της Ειδικής Σύστασης υπ' αριθμ. 7 μέχρι το Δεκέμβριο του 2006.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτίθεται να ευθυγραμμιστεί με τις προβλέψεις του νέου ερμηνευτικού κειμένου της FATF για το όριο ποσού. Αναλυτικότερα:

- Για διασυνοριακές ηλεκτρονικές πληρωμές (εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία θα αντιμετωπίζεται ως ενιαία δικαιοδοσία) άνω των 1.000 USD/EUR, τα κράτη-μέλη θα πρέπει να απαιτούν από τα πιστωτικά ιδρύματα που εδρεύουν σε αυτά να ελέγχουν εάν οι εντολές πληρωμής συνοδεύονται από τα πλήρη στοιχεία του εντολέα (ονοματεπώνυμο, αριθμό λογαριασμού και διεύθυνση).
- Για διασυνοριακές ηλεκτρονικές πληρωμές μέχρι 1.000 USD/EUR, τα κράτη-μέλη θα έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν εάν οι πληρωμές αυτές θα απαιτείται να συνοδεύονται από τα πλήρη στοιχεία του εντολέα ή όχι.

Το κείμενο της πρότασης Κανονισμού για την ενσωμάτωση της Ειδικής Σύστασης υπ' αριθμ. 7 αναμένεται να ολοκληρωθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέχρι το τέλος του καλοκαιριού και θα διαβιβαστεί στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, για πρώτη ανάγνωση, μέχρι το Νοέμβριο του τρέχοντος έτους.

Η υιοθέτηση του Κανονισμού έχει ιδιαίτερη σημασία για το τραπεζικό μας σύστημα, δεδομένου ότι τον Ιούλιο του 2003 η Διεύθυνση Γενικής Επιθεώρησης Τραπεζών της Τράπεζας της Ελλάδος δημοσίευσε το υπ' αριθμ. 654/22.7.2003 έγγραφο με τίτλο «*Μέτρα για την Πρόληψη Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες μέσω Ηλεκτρονικής Μεταφοράς Κεφαλαίων*», με το οποίο ενσωματώθηκαν στη χώρα μας οι προβλέψεις της Ειδικής Σύστασης υπ' αριθμ. 7 της FATF, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ως εγχώρια πληρωμή μια πληρωμή προς άλλο κράτος-μέλος.